

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัญหาและความต้องการในการเลี้ยงปลาและการได้รับการส่งเสริมของเกษตรกร
ผู้เลี้ยงปลารายย่อยในพื้นที่เขตชลประทานน้ำพองหนองหวาย จังหวัดขอนแก่น

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ นายจามิกร พิลาศेमอร

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วิรัชฎ์ คงคะจันทร์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฉลอง บุญธรรมเจริญ)

.....กรรมการ
(ดร.เพ็ญพรรณ ศรีสกุลเดี่ยว)

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลารายย่อยในพื้นที่เขตชลประทานน้ำพองหนองหวายจังหวัดขอนแก่น 2) สภาพการเลี้ยงปลาและการได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงปลา 3) ปัญหาและความต้องการในการเลี้ยงปลาและการได้รับการส่งเสริม และ 4) เปรียบเทียบระดับปัญหาและความต้องการในการเลี้ยงปลาและการได้รับการส่งเสริมของเกษตรกรที่มีลักษณะพื้นฐานต่างกัน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง แบบกำหนดสัดส่วน และแบบมีระบบ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Windows รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t - test และค่า F - test

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงปลารายย่อยมีอายุเฉลี่ย 49.5 ปี มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรครอบครัวละ 14.2 ไร่ มีรายได้ที่เป็นเงินสดจากการปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ และ รับจ้างเฉลี่ยครอบครัวละ 54,155 บาทต่อปี มีหนี้สินปัจจุบันเฉลี่ยครอบครัวละ 92,435 บาท เกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยงปลาเฉลี่ย 5.6 ปี ขนาดของบ่อปลาเฉลี่ย 764 ตารางเมตร ระยะทางจากบ้านพักถึงบ่อปลาเฉลี่ย 1,118 เมตร เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงปลานิลเป็นหลัก รองลงมา คือ ปลาตะเพียนขาว และ ปลาไน ลูกปลาที่ซื้อส่วนใหญ่มาจากจากรถเร่ ปล่อยลูกปลาลงเลี้ยงในบ่ออัตราเฉลี่ย 10,645 ตัวต่อไร่ ใช้เวลาเลี้ยงปลาเฉลี่ย 9.8 เดือน ผลผลิตปลาที่ได้เฉลี่ย 574 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งนำไปจำหน่ายร้อยละ 73.5 ที่เหลือร้อยละ 26.5 นำไปบริโภค มีรายได้จากการขายผลิตผลเฉลี่ยรายละ 8,200 บาท เสียค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงปลาเฉลี่ยรายละ 3,764 บาท

เกษตรกรได้รับความรู้เรื่องการเลี้ยงปลาจากหลายแหล่งความรู้ โดยเกษตรกรร้อยละ 67.5 ได้รับความรู้เรื่องการเลี้ยงปลาจากรายการเกษตรทางโทรทัศน์ รองลงมาร้อยละ 47.8 ได้รับความรู้จากรายการเกษตรทางวิทยุ และร้อยละ 42.3 ได้รับความรู้จากเอกสารคำแนะนำของกรมประมง เกษตรกรร้อยละ 24.7 เคยเข้าร่วมโครงการส่งเสริมของกรมประมงและได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ซึ่งได้แก่ พันธุ์ปลา อาหารปลา และบ่อเลี้ยงปลา

ปัญหาในการเลี้ยงปลา ได้แก่ ปัญหาเรื่องการให้อาหารปลา ส่วนความต้องการของเกษตรกรได้แก่ ต้องการทราบวิธีผสมอาหารปลาและวิธีคำนวณปริมาณอาหารปลาในแต่ละวัน ต้องการให้รัฐบริการทดแทนลูกปลาที่เสียหายจากน้ำท่วมบ่อ บริการตรวจโรคปลา จัดตั้งศูนย์ผลิตพันธุ์ปลาประจำตำบล จัดตั้งตลาดขายลูกปลาที่ศูนย์พัฒนาประมงน้ำจืดขอนแก่น บริการตรวจวิเคราะห์น้ำ จัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงปลาประจำหมู่บ้าน และบริการน้ำชลประทานอย่างเพียงพอ

ปัญหาในการรับการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รับเอกสารคำแนะนำในการเลี้ยงปลา เกษตรกรต้องการเอกสารคำแนะนำในเรื่อง ปลาที่เลี้ยงง่าย การเลี้ยงปลาแบบผสมผสาน การเลี้ยงปลาในนาข้าว และการอนุบาลลูกปลาในกระชังก่อนปล่อย นอกจากนี้เกษตรกรต้องการเข้ารับการอบรมการเลี้ยงปลาในเรื่อง การเลือกซื้อพันธุ์ปลา อาหารปลา และการเพาะพันธุ์ปลา โดยวิธีธรรมชาติ เกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่ออกไปเยี่ยมเยียนหรือติดต่อกับเจ้าหน้าที่เพื่อขอคำแนะนำในการเลี้ยงปลา และขอสนับสนุนปัจจัยการผลิต

เมื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาและความต้องการของเกษตรกรจำแนกตาม วัตถุประสงค์การเลี้ยงปลา อายุ รายได้ต่อปี พื้นที่บ่อปลาและประสบการณ์ในการเลี้ยงปลา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งด้านปัญหาการเลี้ยงปลา ความต้องการในการเลี้ยงปลา ปัญหาการได้รับการส่งเสริม และ ความต้องการรับการส่งเสริมการเลี้ยงปลา

จากการศึกษามีข้อเสนอแนะสำหรับการวางแผนการส่งเสริม คือ 1) เผยแพร่ความรู้เรื่องการให้อาหารปลาแก่เกษตรกร 2) เผยแพร่เอกสารคำแนะนำของกรมประมงให้แก่เกษตรกรให้มากขึ้น 3) จัดโครงการฝึกอบรมการเลี้ยงปลาแก่เกษตรกรให้มากขึ้น และ 4) ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการเลี้ยงปลาทางสถานีวิทยุท้องถิ่นให้มากขึ้น